

Eindexamen geschiedenis vwo 2005-I

havovwo.nl

---

4 Beoordelingsmodel

Antwoorden

Deel-
scores

Met de loop op Lancashire. Katoen en samenleving 1750-1850

Maximumscore 2

- 1 Voorbeeld van een juist antwoord is:
Het was voor deze kooplui geen grote stap om katoenfabrikant te worden, omdat zij (twee van de volgende):
- zich vaak al bezig hielden met het laten produceren van katoenen stoffen in de huisnijverheid.
  - beschikten over kennis over de productie van textiel.
  - beschikten over de contacten om katoen te importeren / de producten af te zetten.
  - beschikten over kapitaal voor investeringen in een katoenfabriek.

per juiste reden

1

Maximumscore 3

- 2 Voorbeeld van een juist antwoord is:
- De enclosure-wetten hielden in dat de aaneengesloten dorpsgronden verkaveld werden tot particuliere landerijen 1
  - Veel kleine boeren konden door de enclosure-wetten het hoofd niet meer boven water houden, waardoor veel van deze boeren beschikbaar kwamen als goedkope arbeidskrachten voor de fabrikanten 2

Maximumscore 3

- 3 Uit het antwoord moet blijken dat:
- de technologische vernieuwing de invoering/verbetering van weefmachines in fabrieken betreft 1
  - het maatschappelijk gevolg hiervan is, dat de handwevers in opstand komen / machines stukslaan 1
  - de reactie van de overheid het met geweld dempen van de sociale onrust is 1

Maximumscore 2

- 4 Voorbeeld van een juist antwoord is:
- *bij 1*: De officier die het verslag schrijft, is enigszins op de hand van de opstandige wevers omdat hij bewondering heeft voor hun hardnekkigheid en vastbeslotenheid / er expliciet op wijst dat er geen sprake is van geweren bij de wevers 1
  - *bij 2*: Er is sprake van een georganiseerde verzetsbeweging van de wevers, omdat er blijkbaar al plannen worden gemaakt om met een overweldigende meerderheid later terug te keren 1

Maximumscore 2

- 5 Uit het antwoord moet blijken dat rond 1800:
- spinmachines op vrij grote schaal werden aangedreven door waterkracht, waarvoor veel water nodig was 1
  - het weven meestal met handkracht gebeurde, waardoor werkplaatsen voor wevers vaker gebouwd werden op de plekken waar voldoende mensen woonden 1

Eindexamen geschiedenis vwo 2005-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 2	
6 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat:	
• <i>bij 1</i> : de bron gebruikt kan worden om politieke ontevredenheid als oorzaak van de opkomst van het Chartisme aan te wijzen, omdat de vrouwen in de bron spreken van politieke slavernij / hun armoede beschouwen als een gevolg van politieke omstandigheden / andere vrouwen oproepen om de politiek van hun mannen te ondersteunen	<u>1</u>
• <i>bij 2</i> : de bron gebruikt kan worden om de economische achtergrond van de opkomst van het Chartisme te benadrukken, omdat de vrouwen in de bron erover klagen dat het de laatste tijd zo slecht gaat, dat ze hun gezin niet kunnen voeden / hun huis niet kunnen onderhouden / hun man niet naar behoren ontvangen / hun kinderen niet meer kunnen opleiden	<u>1</u>
<i>Opmerking</i> <i>Alleen indien in het antwoord een juiste verwijzing naar de inhoud van de bron gegeven wordt, mogen scorepunten worden toegekend.</i>	
Maximumscore 2	
7 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is:	
• Uit de passage over het verzorgen van het huis en de opvang van man en kinderen (regels 11-12) blijkt, dat zij het normaal/wenselijk vinden dat de man buitenshuis werkt en de vrouw thuis voor het gezin zorgt, wat aansluit bij het burgerlijk ideaal over de rolverdeling tussen man en vrouw of	
• Uit regel 15 blijkt dat zij het een slechte zaak vinden dat de kinderen het zonder scholing moeten stellen; volgens het burgerlijk ideaal moesten kinderen goed opgevoed worden	
<i>Opmerking</i> <i>Alleen indien er een verwijzing wordt opgenomen naar een juist aspect van het burgerlijk ideaal, mogen scorepunten worden toegekend.</i>	
Maximumscore 2	
8 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat de prent niet kenmerkend is voor de sociale aspecten van de Industriële Revolutie, wat blijkt uit de geïdealiseerde weergave van de arbeidsomstandigheden (geen lawaai/stof, goed geklede arbeidsters).	
Maximumscore 4	
9 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat:	
• dit opmerkelijk is, omdat liberale fabrikanten over het algemeen tegen krachtig overheidsingrijpen waren	<u>2</u>
• maar dat dit wel begrijpelijk is, omdat zij bang waren voor oneerlijke concurrentie van fabrikanten, die wel gebruik maakten van de goedkope arbeid van vrouwen en kinderen / zich niet aan de <i>Factory Acts</i> hielden	<u>2</u>
Maximumscore 3	
10 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is:	
• Uit het aannemen van de <i>Reform Bill</i> (in 1832) / het intrekken van de <i>Cornlaws</i> (in 1846)	<u>1</u>
• blijkt dat de fabrikanten meer invloed kregen	<u>1</u>
• want de grootgrondbezitters moesten uitbreiding van het kiesrecht/herverdeling van de kiesdistricten toestaan (waardoor hun invloed in het Lagerhuis afnam) / de grootgrondbezitters konden de afschaffing van de invoerrechten op graan niet langer tegenhouden	<u>1</u>

Eindexamen geschiedenis vwo 2005-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 15	
11 □ Het antwoordmodel van de stelopdracht bestaat uit twee onderdelen. Eerst volgt voor ieder onderdeel van het verslag de kern van een juist antwoord, daarna, <i>op de volgende pagina</i> , wordt dit uitgewerkt in een <i>voorbeeld</i> van een juist antwoord.	
Een juist antwoord bestaat uit de volgende elementen:	
<i>A</i>	
<i>Een vergelijking: Bolton en Tilburg</i>	
Voor een juiste overeenkomst of een juist verschil tussen Bolton en Tilburg op het gebied van:	
• de positie van thuiswevers (bijvoorbeeld als overeenkomst dat door de verdergaande industrialisering hun positie onder druk staat)	<u>1</u>
• het werken van vrouwen en kinderen (onder de 12 jaar) op de fabriek (bijvoorbeeld als verschil dat dit in Tilburg niet, in Bolton wel gebeurt)	<u>1</u>
• de betrokkenheid van fabrikanten bij de sociale zekerheid van hun werknemers (bijvoorbeeld als overeenkomst dat dit zowel in Bolton als in Tilburg voorkwam)	<u>1</u>
• veranderingen in de woonomgeving van wevers (bijvoorbeeld als verschil dat in Tilburg de wevers een eigen moestuin hadden, terwijl in Bolton al sloppenwijken ontstaan)	<u>1</u>
<i>B</i>	
<i>De betrouwbaarheid en representativiteit van de bron</i>	
Voor het noemen van:	
• twee juiste redenen, met toelichting, voor de betrouwbaarheid van de informatie uit de bron in verband met een parlementaire enquête	<u>2</u>
• een juiste reden, met toelichting, voor de onbetrouwbaarheid van de informatie uit de bron in verband met een parlementaire enquête	<u>1</u>
• twee juiste redenen, met toelichting, voor de betrouwbaarheid van de informatie uit de bron in verband met de functie van Hosemans	<u>2</u>
• een juiste reden, met toelichting, voor de onbetrouwbaarheid van de informatie uit de bron in verband met de functie van Hosemans	<u>1</u>
• een juiste reden, met toelichting, waarom de informatie uit deze bron representatief is voor de leef- en werkomstandigheden van de arbeiders in de textielindustrie in Tilburg	<u>1</u>
• een juiste reden, met toelichting, waarom de informatie uit deze bron niet representatief is voor de leef- en werkomstandigheden van de arbeiders in de textielindustrie in Tilburg	<u>1</u>
<i>C</i>	
<i>Een eindoordeel over de bruikbaarheid</i>	
• Voor een op het voorgaande gebaseerd eindoordeel over de bruikbaarheid van de bron	<u>1</u>
• Voor het noemen van twee historisch juiste, aanvullende informatiebronnen met een juiste uitleg	<u>2</u>
<i>Opmerking</i>	
<i>Alleen indien er per bron een juiste uitleg gegeven wordt waarom deze bron nodig is om een beter gefundeerde conclusie te trekken, mogen scorepunten worden toegekend.</i>	

Eindexamen geschiedenis vwo 2005-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Voorbeeld van een juist antwoord is:	
<i>A</i>	
<i>Een vergelijking: Bolton en Tilburg</i>	
• Als je de bron leest, valt op dat de thuiswevers het moeilijk hebben, want door de fabrieken gaan zij steeds minder verdienen. Dat is een proces dat ook in Bolton plaatsvond	<u>1</u>
• Uit de bron blijkt dat in Tilburg vrouwen en kinderen onder de 12 niet op de fabriek werken, wat in Bolton wel gebeurde	<u>1</u>
• Uit de bron blijkt dat deze werkgever voor zijn zieke arbeiders zorgt. De arbeiders betalen daar wel voor, maar de fabrikant is niet te beroerd om in geval van nood uit eigen zak bij te betalen. Er wordt licht werk voor de oudere arbeider gezocht. Deze situatie lijkt op Bolton, omdat ook daar de afstand tussen werkgevers en werknemers kleiner was dan in de grote steden	<u>1</u>
• Uit de bron blijkt dat een deel van de wevers een goede woonomgeving had. Zij hadden een eigen huis en een lapje grond waarop zij groenten verbouwden, maar een deel van de wevers had geen eigen huis en/of moestuin meer. In Bolton ontstonden sloppenwijken toen het stadje groter werd, zonder de mogelijkheid voor de arbeiders een moestuin te houden	<u>1</u>
<i>B</i>	
<i>De betrouwbaarheid en representativiteit van de bron</i>	
• De bron kan als betrouwbaar beschouwd worden, omdat Hosemans onder ede staat en daarom geneigd zal zijn de waarheid te vertellen	<u>1</u>
• dit wordt bevorderd doordat de commissie kritisch doorvraagt op de antwoorden van Hosemans	<u>1</u>
• Je kunt ook twijfelen aan de betrouwbaarheid, omdat Hosemans weet dat het verhoor letterlijk wordt gepubliceerd en daarom wil hij misschien zijn werkgever niet in een kwaad daglicht stellen	<u>1</u>
• Hosemans is als voorman goed op de hoogte van de gang van zaken in de fabriek	<u>1</u>
• Hosemans kent als voorman veel wevers persoonlijk en kan daardoor een betrouwbaar beeld schetsen	<u>1</u>
• maar hij kan zich als voorman meer verbonden voelen met zijn baas, waardoor hij zijn getuigenis positiever voor de fabrikant kan maken	<u>1</u>
• Deze bron kan gezien worden als representatief, omdat Hosemans veel wevers kent, zowel binnen zijn eigen twee fabrieken als daarbuiten	<u>1</u>
• maar je kunt ook zeggen dat hij alleen praat over de wevers in zijn naaste omgeving en je kunt je afvragen of dat een voldoende representatief beeld oplevert van alle Tilburgse wevers (omdat je niet weet hoeveel wevers er in totaal in Tilburg werken)	<u>1</u>
<i>C</i>	
<i>Een eindoordeel over de bruikbaarheid</i>	
• De bron is goed bruikbaar in samenhang met andere bronnen. Nu levert de bron het beeld van Tilburg door de ogen van slechts één man, maar als je daarvan uitgaat, lijkt het alsof Bolton en Tilburg naast enkele verschillen, zoals op het gebied van kinderarbeid (en ondanks het verschil in tijd) vooral overeenkomsten vertonen	<u>1</u>
• Aanvullende informatie zou gevonden kunnen worden in bronnen over andere fabrieken, met gegevens over de wevers en de houding van de werkgevers om te zien of de houding van Eras tegenover zijn personeel uitzonderlijk te noemen is	<u>1</u>
• en bronnen over het totaal aantal fabrieken en textielarbeiders in Tilburg, om het belang van de fabrieken van Eras te kunnen bepalen	<u>1</u>

Eindexamen geschiedenis vwo 2005-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Dekolonisatie en Koude Oorlog in Vietnam	
Maximumscore 2	
12 ☐ Een juist antwoord bevat de volgende elementen:	
• Voor ingrijpen van de Verenigde Naties was een resolutie van de Veiligheidsraad nodig	<u>1</u>
• Een dergelijke resolutie zou zeker worden getroffen door een veto van de Verenigde Staten/de Sovjet-Unie/Groot-Brittannië/Frankrijk	<u>1</u>
Maximumscore 2	
13 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat:	
• de Amerikanen zich aangesproken voelen door de verwijzing naar de Onafhankelijkheidsverklaring van de Verenigde Staten / naar gemeenschappelijke waarden (mensenrechten) / een gemeenschappelijke ervaring uit het verleden (beide volken vochten/vechten voor hun onafhankelijkheid)	<u>1</u>
• de Vietnamese nationalisten zich aangesproken voelen door de nadruk op het bereiken van de nationale onafhankelijkheid (omdat alle volkeren recht hebben op leven, vrijheid en geluk)	<u>1</u>
Maximumscore 2	
14 ☐ De juiste volgorde is 5, 7, 4, 2, 1, 3, 6.	
<i>Opmerking</i> <i>Alleen voor de bovenstaande reeks mogen scorepunten worden toegekend.</i>	
Maximumscore 3	
15 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is:	
• Vóór 1950 was de houding van de Verenigde Staten in principe antikoloniaal	<u>1</u>
• Na 1950 steunt de Verenigde Staten een koloniale mogendheid als Frankrijk om het communisme tegen te houden	<u>1</u>
• Uit de woorden van Dean Acheson blijkt dat Amerikaanse steun aan de koloniale mogendheid Frankrijk noodzakelijk is geworden, omdat Vietnam onder sterke invloed van de Sovjet-Unie / het communisme dreigt te komen / China in 1949 communistisch is geworden	<u>1</u>
Maximumscore 4	
16 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat Kennedy als argumenten tegen interventie noemt dat:	
• het gaat om moeilijk toegankelijke gebieden.	
• de bevolking van Zuidoost-Azië onverschillig staat tegenover het conflict tussen Oost en West over vrijheid en zelfbeschikking (en de Amerikanen dus niet zal steunen).	
• het gaat om een burgeroorlog/interne strijd, veroorzaakt door ongrijpbare guerrillastrijders (waarvan dus niet te winnen is).	
voor de drie juiste argumenten	<u>2</u>
<i>Opmerking</i> <i>Alleen indien alle drie de argumenten worden genoemd, mogen er twee scorepunten worden toegekend.</i>	
Voorbeeld van een juiste uitleg is:	
• Kennedy stuurt op beperkte schaal militairen naar Vietnam die hij 'adviseurs' (van het Zuid-Vietnamese leger) noemt, waarmee hij duidelijk wil maken dat er geen sprake is van een 'echte' militaire interventie	<u>2</u>

Eindexamen geschiedenis vwo 2005-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 3	
17 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is:	
• 1 1945-1956: de Sovjet-Unie steunde de communisten als gevolg van de slechte verhouding met de Verenigde Staten / de Koude Oorlog was op zijn hoogtepunt	<u>1</u>
• 2 1956-1964: de Sovjet-Unie was terughoudend, omdat steun aan communisten niet strookte met het streven naar vreedzame coëxistentie	<u>1</u>
• 3 vanaf 1964: de Sovjet-Unie steunde Noord-Vietnam als gevolg van een verharding in de betrekkingen met de Verenigde Staten na het afzetten van Chroesjtsjov	<u>1</u>
Maximumscore 3	
18 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat:	
• de regering van de Verenigde Staten in de rede gewaarschuwd wordt voor de ernstige (militaire) gevolgen van een confrontatie met Vietnam	<u>1</u>
• Le Duan het conflict beschrijft als een strijd tussen het imperialistische en het socialistische kamp / het Noorden wordt gesteund door haar bondgenoten de Sovjet-Unie en de Chinese Volksrepubliek tegen de imperialistische Verenigde Staten	<u>2</u>
Maximumscore 3	
19 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat:	
• Truong Nhu Tang als continuïteit ziet, dat zowel de Fransen als de Amerikanen proberen de oorlog te laten voeren door Vietnamese soldaten / zelf buiten schot te blijven	<u>1</u>
• veranderd is, dat de Verenigde Staten te maken hebben met een zelfstandig Zuid-Vietnam/Zuid-Vietnamees leger dat voor hen vecht, terwijl de Fransen Vietnamese soldaten laten vechten in het Franse leger	<u>2</u>
Maximumscore 2	
20 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is: De tekenaar Willem verwijt Johnson zijn onvermogen om vrede te sluiten, wat hij laat zien door te tekenen dat Johnson het woord vrede niet kan spellen/schrijven.	
Maximumscore 4	
21 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat:	
• tijdens het Tet-offensief blijkt dat de Vietcong er in geslaagd is zelfs in de grote Zuid-Vietnamese steden verzetskernen op te bouwen, wat de foto duidelijk laat zien, omdat de strijd zich in de straten van Saigon/een Zuid-Vietnamese stad afspeelt, wat kenmerkend is voor het Tet-offensief	<u>2</u>
• de Vietcongakapitein in burger is, wat kenmerkend is voor de guerrilla die in Vietnam gevoerd wordt tijdens het Tet-offensief	<u>2</u>
<i>Opmerking</i> <i>Alleen indien een kenmerk van het Tet-offensief gekoppeld wordt aan de foto, mogen scorepunten worden toegekend.</i>	
Maximumscore 2	
22 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is: In de ogen van het publiek lijkt het erop, dat een weerloze/geboeide man zonder enige vorm van proces op straat geëxecuteerd kan worden in Zuid-Vietnam / Zuid-Vietnam geen rechtsstaat is. Zuid-Vietnam als democratisch alternatief voor het communisme (en daarmee de Vietnampolitiek van Johnson) wordt hierdoor erg ongeloofwaardig.	

Eindexamen geschiedenis vwo 2005-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 4	
23 □ Voorbeeld van een juist antwoord is:	
• In bron 12 (1968) wordt beschreven hoe de fotografen alleen bezig lijken te zijn met de technische aspecten van de foto	<u>1</u>
• In bron 13 (1998) laat Eddie Adams zien dat hij spijt heeft van de (politieke) gevolgen die de publicatie van de foto heeft gehad voor de Vietnamese generaal	<u>1</u>
• Een verklaring daarvoor is, dat hij zich in de oorlogssituatie van 1968 alleen kan handhaven door zich te concentreren op zijn werk als fotograaf / zijn emoties bij het maken van de oorlogsfoto's uit te schakelen	<u>1</u>
• terwijl in 1998 de afstand tot de gebeurtenissen groter is, waardoor hij de politieke gevolgen van de publicatie beter kan overzien	<u>1</u>
Maximumscore 4	
24 □ Voorbeeld van een juist antwoord is (twee van de volgende combinaties):	
– Er ontstond schade aan het irrigatiesysteem in de Rode Delta. Speciale onderhoudsploegen werden ingezet om de schade te herstellen, zodat de gevolgen voor de voedselvoorziening gering waren.	
– Fabrieken, scholen soms hele dorpen werden bedreigd/verwoest en werden daarom ondergronds opgebouwd.	
– Boeren konden hun werk op het land niet meer doen, daarom deden zij hun werk (zaaien/oogsten) 's nachts.	
per juiste combinatie van een voorbeeld van schade en een Noord-Vietnamese maatregel daartegen	<u>2</u>
Maximumscore 2	
25 □ Uit het antwoord moet blijken dat de Vietnam-veteranen in de onthulling van het Vietnam-memorial een erkenning zagen voor hun opoffering voor de natie, waarvoor zij in de Amerikaanse samenleving aanvankelijk niet gewaardeerd werden.	

■ Bronvermelding

1: ontleend aan: Ben Walsh, British Social & Economic History, London 2002², pag. 75.

2: ontleend aan: Jane Jenkins, with Eric Ivans, Victorian Social Life, British social history 1815-1914, London 2002, pag. 244.

3: An illustrated Itinerary of the County of Lancaster, 1842, pag. 29, in: Geoffrey Timmins, Four centuries of Lancashire cotton, Preston 1996, pag. 25.

4: Jacques Giele, Een kwaad leven, heruitgave van de arbeidsenquête van 1887, deel 3, Nijmegen 1981, pag. 99-104.

5: ontleend aan: Fredrik Logevall, The origins of the Vietnam war, Harlow 2001, pag. 96.

6: ontleend aan: Fredrik Logevall, The origins of the Vietnam war, Harlow 2001, pag. 101.

7: ontleend aan: David Kaiser, American tragedy, Kennedy, Johnson, and the origins of the Vietnam war, Cambridge 2000, pag. 101.

8: ontleend aan: Fredrik Logevall, The origins of the Vietnam war, Harlow 2001, pag. 131.

9: ontleend aan: Truong Nhu Tang, A Vietcong memoir, An inside account of the Vietnam War and its Aftermath, New York 1985, pag. 145-146.

10: Propaganda, Politieke tekeningen van Willem, Amsterdam 1979, pag. 65.

11: John Clark Pratt, Vietnam Voices, perspectives on the war years, 1941-1982, New York 1984, pag. 353.

12: ontleend aan: Peter Arnett, In de frontlinie, Oorlogsreporter van Vietnam tot Bagdad, Amsterdam 1994, pag. 225.

13: ontleend aan: www.time.com/time/archive.html.